

דברי הימים

ליקוטי דברי תורה על פרשת השבוע

נלקח מספר "שערי חיים" על פרשיות השבוע של מורינו הרה"צ שליט"א

כ"ח אדר התשפ"א

שנה ה'

שבת מברכין חודש ניסן

פרשת ויקהל פקודי
פרשת החודש

גיליון 374

אין לקרוא גיליון זה בעת התפילה

זמני השבת

5:45	הדלקת הנרות:
6:00	מנחה וקבלת שבת:
9:45	פירות טיש:
5:07	עלות השחר:
6:19	נץ החמה:
8:00	דף היומי:
9:00	שחרית:
9:14 - 8:38	סופ"ז ק"ש:
12:10	הצות:
12:45	מנחה גדולה:
5:45	מנחה וסעודה ג':
6:52	מוצאי שב"ק:
7:16	מוצאי שב"ק - ר"ת:
7:50	אבות ובנים:
8:25	דף היומי מוצש"ק:

זיכוי הרבים

רכשו לכם זכות הפצת הגיליון 'דברי חיים' להצלחה ולסיד"ש בכל הענינים או להנצחת קרוביכם.

kehiladivreichaim@gmail.com

נדבת

הדפסת הגיליון והפצתו

לעי"נ

האשה החשובה

והכבודה מרת יהודית

חנה מקסוול ע"ה בת

הר"ר שלמה וויט צ"ל

נלב"ע כ"ז ניסן התשנ"ב

הכנות לפסח

הגמרא במסכת פסחים אומרת כי "שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום". גם מי שלמד כבר את הלכות הפסח שנה שעברה ואפילו לומד זאת מספר שנים, צריך לחזור עליהם בזמן שקבעו חז"ל שלשים יום לפני החג. הטעם הפשוט כי שר השכחה קיים ולפעמים יכול להתבלבל בין אסור למותר. ועוד שתמיד יש הלכות שמתחדשות בכל שנה לפי המציאות המשתנה.

האר"י הקדוש אומר שעל ידי הלימוד - נמנע האדם ממכשול. שהלומד תורה בורא מלאך השייך לאותה התורה. כשלומד הלכות פסח - בורא מלאך השייך להלכות הפסח. כשיבוא אותו האדם למציאות הנוגעת למה שלמד, לא יניח לו אותו המלאך לטעות בהלכה, אלא יאמר לו הרי נבראתי ממה שלמדת באותה ההלכה בסעיף כזה וכזה בשולחן ערוך, ואל לך לעשות אחרת. אבל מי שלא לומד או שלמד בשנה שעברה - אין מי שיצילו ממכשול, שכן המלאך שנברא מלימודו מלפני שנה או יותר לא שייך לשנה זו ולא יבוא למנוע אותו מטעות בשנה זו.

הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצוק"ל היה מפליג מאוד בשבחן של ישראל העמלים לבער ולגרש כל זכר של משהו חמץ, והשווה בין המלאכים הנבראים מהעמל לבער את החמץ, למלאכים הנבראים מתקיעות השופר. תקיעות השופר, כידיע, סימנם קשר"ק (תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה). קשר"ק הינו גם ראשי תיבות של: קרצוף, שפשוף, ריבין וקערין (פעולות באידיש הקשורות לניקיון הבית). הרב סיכם ואמר: "והמלאכים העולים מהם ממליצים טוב על ישראל".

הנשים עוסקות בימים אלו בניקיונות של הבית ומכל לכלוך. ותבוא עליהם ברכת טוב מן השמים. אסור ללגלג על כל מי שעושה מצווה או חומרה, בודאי לא על הנשים שטורחות כל כך בשביל בני הבית לכבוד חג הפסח, ומנקות אבק במדפים עליונים וכדומה. במיוחד בהלכות פסח יש להזהר מלגלוג כיון שהאר"י הקדוש ז"ל היה אומר שאין לזלזל בפסח בשום חומרא. אפילו אם אתה לא נוהג בה. ובמיוחד שהאנשים בבית לפעמים נדרשים בגלל הנקינות הללו לאכול בחוסר נוחות או להימנע מלהכניס חמץ למקומות נקיים, שלא יתרעמו על כך. אלא יעריכו את הנשים שטורחות כל כך למען כשרות הבית שיהיה למהדרין מן המהדרין. ומצווה שהבעל יסייע לאשתו בעבודות הללו בערב בפסח כמו בכל ערב שבת.

רבי לוי יצחק מברדיטשוב נתן רמז מהפסוק: "ועבדתם את העבודה הזאת בחודש הזה" - שניקיון הבית מן החמץ דומה לעבודתו של הכהן הגדול ביום הכיפורים, כיוון ששם נאמר: "את העבודה הזאת". כאן נאמר: "בזאת יבוא אהרן אל הקודש", ללמדנו, שקרצוף הבית בחודש הזה דומה לעבודת כהן גדול ביום הכיפורים. בספר 'קב הישר' בשם ספר 'יסוד יוסף' נכתב: "ויש קבלה בידי, כל טורח שאדם מטריח עצמו לכבוד יום טוב של פסח, והוא עיין ויגע בטורח, אזי בעסק זה הוא הורג כל המזיקים הנקראים נגעי בני אדם". כלומר, על ידי העמל בעבודה הוא מגרש ומבטל כל רע מעל עצמו.

בשם רבי שמחה בונים מפשיסחא ז"ע, שאמנם, בכל המצוות לא ראוי להרבות בחומרות יותר מדי, אולם בהלכות פסח כדאי להחמיר, כי כל חומרא וחומרא הן "כתכשיטים לכלה". הרבי מפשיסחא מוסיף ואומר כי "דבר פשוט הוא שצריך לעשותן בשמחה וברוגע ולא מתוך עיצבון וכעס חלילה".

רבי אשר מסטאלין זצוק"ל הסביר את הסמיכות בפסוק: "אלהי מסכה לא תעשה לך", לציודי: "את חג המצות תשמור". לדבריו, "שכיח הוא שבאים לזידי כעס בעת ההכנות לחג הפסח, וכן בחג עצמו, והרי אמרו חז"ל כי "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה", לכן הזהירה תורה שבימים אלו יזהר ביותר שלא לעשות 'אלהי מסכה' זה הכעס, אלא בניחותא ורוגע ומתוך שמחה של מצווה ינקא את ביתו מכל משהו חמץ".

רבי צבי אלימלך מדינוב זצוק"ל בספרו 'דרך פיקודיך' כותב דברים נוראים: "אפשר מדרבנן, כי יש להחמיר באכילת הפסח שלא להאכילו למי שאמרו רז"ל שהוא כאילו עובד עבודה זרה, כגון: 'כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה', וביותר 'כל המשבר כלי בחמתו יהיה בעיניך כאילו עובד עבודה זרה'. ואנו, שאין לנו קרבן פסח, מכל מקום מאד מאוד יש לנו להתרחק משמץ כעס בימים אלו, שהרי מהרה ייבנה בית המקדש, וכי יש בינינו אי מי הרוצה שלא ליכות להימנות עם בני החבורה על קרבן פסח? ואף כהיום הזה, יש מקום לחשוש, שאפשר שאף 'אפיקומן' אסור להאכילו, שהרי הוא בא זכר ל'קרבן פסח', והדברים מבהילים.

המציאות שהתרגשה עלינו בשנה האחרונה עם מגיפת הקורונה יצרה מורכבות גדולה בתחומים רבים, וביניהם גם בתחום הנקינות לפסח. ישנם אנשים מבוגרים שבורך כלל היה מי שינקא עבורם, והשנה הם ייאלצו לנקות לבד, ישנם אנשים שכלל לא היו אמורים להיות בבית בפסח וכעת יש להם קשיים גדולים בהכנת הבית לפסח, וגם מי שהתכוון להיות בבית ולנקות - צריך כעת לדאוג גם לילדים שנמצאים בבית, וכן הלאה. בשנים רגילות, עם ישראל נוהג להנהיג ולנקות מעבר לנדרש. אך הרבנים הקילו בהרבה מהחומרות בשנה שעברה, אך השנה שאנו רואים את האור שבקצה המנהרה וב"ה ישנם הרבה מחלימים ומחוסנים, ראוי שכל אחד ישאל את מורו ורבו בהיתרים ובקשיים הנגרמים בביתו. אך חובה לזכור שעדיין חובה להקפיד בניקיון הבית ובהכנתו לפסח, ולהוסיף הידורים נוספים כשיש אפשרות.

ונסיים בקמחא דפסחא הנקרא גם מעות חטים, ובשם זה הוא נזכר לראשונה בתלמוד הירושלמי. לתת לנזקקים כסף או מצרכי מזון לקראת חג הפסח. לשם כך נהגו לקיים בקהילה מגביות מיוחדות במשך החודש שבין פורים לערב חג הפסח, ומן הכספים שנאספו חילקו לנזקקים כסף או מצרכי מזון לחג. מנהג זה קיים עד ימינו בכל קהילות ישראל. כשהצדיק רבי חיים מצאנז היה בשנותיו האחרונות, הוא עלה שנה אחת לשאת את דרשת שבת - הגדול, פנה אל קהל עדתו בבית הנכנסת ואמר: "דרכם של הרבנים לפתוח דרשה זו בקושיה על הרמב"ם מהלכות הפסח, ולאחר מכן להשיב עליה ע"י פלפול חריף. בנעוריי, כשכוחי היה במוטתני, הייתי גם אני עושה כן, אך עתה זקנתי ואין בידי לדרוש כך. אומר אפוא רק זאת: הרמב"ם פוסק שבלייל הסדר מצווה לאכול מצות ולשתות ארבע כוסות, ושאפילו עני שבישראל המחזור על הפתחים חייב לקיים מצוות אלה. ועל זה יש לי קושייה גדולה ועצומה - הכיצד יוכלו העניים, שאין בידם פרוטה, לקיים מצוות אלה? קושייה גדולה היא, ואין בידי תירוץ. אך לא אזוז מכאן עד שתשיבו עליה אתם". הבינו הנוכחים את הרמז ותרמו ביד נדיבה ל'מעות-חטים' עבור עניי העיר... חובה עלינו לדאוג לתושבי העיר ולשכנינו ולבדוק שיש להם את כל צרכי החג, ובפרט שרבים וטובים איבדו את מקור פרנסתם בשנה הזאת.

השו"ך

א

ויקהל משה את עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

כתב האור החיים הק' וזה לשונו "בספר הזוהר אמרו שהקהיל האנשים הפרידים מהנקבות לצד שהיה השטן מצוי בינם לכל יזיקם ח"ו ע"כ ומן הסתם לא יכחיש שלא נזדמנו הנשים לשמוע דבר ה' ובפרט להביא נדבת המשכן וכן הוא אומר ויבואו האנשים על הנשים, אלא יכוין לומר כי הקהיל האנשים בפני עצמן והנשים בפני עצמן ולא באו יחד ולא עמדו במסיבה אחת, והכתוב רמז הדברים בייחוד תיבת בני שלא צריך לומר אלא את כל עדת ישראל" עכ"ל, והוא מוסר השכל ומה הדור דעה היה צריך להפריד ביניהם שלא יזיקו ח"ו, עאכ"כ בדורות הבאים.

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה:

מקשים המפרכסים הלא אין מצוה לעשות מלאכה בששת הימים, אמנם ביאור הפסוק הוא שאם ע"י עשיית המלאכה בששת ימים הוא מוסיף קצת בששת הימים כדי שביום השביעי יהיה קודש ויום מנוחה גם זה בכלל שמירת שבת, ומשום כך אומרים בכל יום היום יום ראשון בשבת וכו', ושמעתי מאיש פשוט מאוד שאביו הגיע ללונדון לפני שבעים שנה ולא היה יכול למצוא פרנסה שאין עובדין בו בשבת, כידוע שבימים אלו היה מסירת נפש ממש לשמירת שבת, והרבה אנשים לא היה להם מה לאכול ולהאכיל לבני ביתם כיון שלא מצאו עבודה שהיה אפשר לשמור שם השבת, ומשום כך רוב האנשים לא עמדו בנסיון ונעשו מחללי שבת ר"ל, והאיש ההוא שהגיע מפולין בשום אופן לא היה יכול לעבוד בשבת, מה עשה הלך לאיש א' ואמר לו תשמע לוי אתה צריך עבודה של שבעת ימים, אני מוכן לעבוד כל הליל שישו וגם ביום השישי וכל הלילה של מוצאי שבת, ובמקום זה תתן לי יום שבת ליום מנוחה, והבעה"ב הסכים, והאיש ההוא עבד שני לילות יותר, וכמוכן שאחר עבודה של ליל שישי וגם יום השישי כשהגיע לביתו היה עיף עד למאוד, והיה ישן כמעט כל השבת, אמנם מעולם לא הליל שבת! זה ג"כ שמירת שבת, וכשסיפר מעשה זו לגדול א' אמר שיש רמז בזמירות שבת "והשנה משובחת כדת נפש משיבת", שלפעמים השינה בשבת הוא ג"כ שמירת שבת במדרגה גבוה מאוד.

לֹא תַבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת:

ונחלקו התנאים [הובא ברש"י] אי ללאו יצאת או לחלק יצאת, והנה בשלמא למ"ד ללאו יצאת לכן כתב הבערה לחוד, לגלות שעל הבערה ליכא רק לאו ולא סקילה, אבל אינימא לחלק יצאת יש להביא למה כתב התורה דוקא האיסור הבערה ללמך על הכלל ולא מלאכה אחרת, ותי' הכיזי ר' העשיל ז"ל מקלאקא כי ידוע ששבת הוא זכרון למעשה בראשית שבו שבת הקב"ה מכל מלאכתו, והנה האש נברא כמוצ"ש ולכן מברכין בהבדלה ברכת בורא מאורי האש, נמצא שבשבת הראשונה אחר בריאת העולם לא היה עדיין אש בעולם, וא"כ הו"א שלא היה אסור הבערת אש בשבת כיון שבו זכר למעשה בראשית, לכן הוצרך התורה להזהיר במיוחד על הבערת אש בשבת.

לֹא תַבְעֲרוּ אֵשׁ:

דורשי רשימות אמרו שיש בזה רמז שלא ירבו יותר מדי באכילה ושינה ר"ת א"ש, אף שיש בזה עונג שבת אבל העיקר הוא ללמוד ולהתפלל ולומר ויתשבות לקל חי. הנליצי ז"ל נכנס פעם לשיבתו בשבת, ומצא בחורים מדברים דברים של מה בכך, אמר להם שילכו ללמוד והוסיף שבת ר"ת שנתם בשבת תענוג, השיב לו בחור א' הלא אפשר לעשות ר"ת אחרת שיחה בשבת תענוג, השיב לו הנציב כ' לב חכם בימינו ולב כסיל בשמאלו, שנתם הנקודה שעל השין הוא בימיו וזהו חכם, אבל שיחה הנקודה שעל השין הוא בשמאל, כי השוהה הבערה בטלים ומבלה הנקודה הוא כסיל.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר:

פרש"י "לי לאמור לכם", וקשה הלא דבר פשוט הוא שלאמור הוא אמירה לאחרים, ולמה דוקא כאן כתב רש"י ענין זה, וי"ל דאיתא במדרש שמשם הצטער על שלא היה יכול להשתתף בבנין המשכן והכל היה נעשה ע"י בצלאל ושאר העובדים, אמנם ידוע מאמר חז"ל גדול המעשה יותר מן העושה, שהמזכה אחרים לעשות זה יותר חשוב, לכן אמר משה "לי" פי' המצוה שלי הוא "לאמור לכם" להגיד לכם מה לעשות ולעמוד על המשמר שהכל יעשו כראוי, וממילא היה זה נחמה למשה רבינו על שלא היה

יכול לעשות בעצמו.

ועפ"י"ז כתב בספר ליקוטי משה יעקב [מהצדיק הסנדלר מת"א זצ"ל], ד"ל לכן אסור לדבר דיבורים של חול בשבת, כי משה היה מקיים בנין המשכן ע"י דיבורו במה שהיה מצווה אחרים איך לעשות המשכן כנ"ל, ובשבת הפסיק גם הוא ממלאכה זו, ממילא יש ראייה שדיבור של חול בשבת אסור.

וַיְבִיאוּ הַנְּשִׂאִים וְגַוְי וְכָל אֵשֶׁה זִכְמַת לֵב בְּיָדֵיהֶם טָווּ:

מקשים העולם הא קיי"ל דאשה מעשי ידיה לבעלה, ואיך נדבו הנשים מעשי ידיהן למשכן בלי רשות הבעלים, ותי' הרבנית רבקה אמה של הגר"ח מוולוז'ין ז"ל עפ"י"ד הגמ' כתובות דף מ"ז שתיקנו מזונותיה תחת מעשי ידיה בשביל שהבעל מפרנס את אשתו ממילא מגיע לו מעשי ידיה, אמנם כשהיו ישראל במדבר שלא היתה האשה זקוקה לבעלה שיפרנסה כי כולם קיבלו מן מן השמים, ממילא היו מעשי ידיה שלה.

וַיְכַלֵּא הָעָם מִהֵבִי'א:

איתא במסורה שני פעמים כתיב ויכלא א' כאן ופעם השני כתיב ויכלא הגשם מן השמים, רמז למה שאמרו חז"ל בתענית ח: אין הגשמים נעצרים אלא בשביל פוסקי צדקה רבים ואינם נותנים, וזה מה שאמר ויכלא העם מהביא מה שפסקו ליתן אזי ח"ו ויכלא הגשם מן השמים. ובדרך אחר י"ל שבאמת בני ישראל רצו ליתן יותר ויותר אמנם המלאכה היתה דים, ונשאר הרצון ליתן יותר, וכמו ויכלא הגשם מן השמים אין הכונה שלא היה עוד גשם בשמים רק הקב"ה ציוה לעצור ירידת הגשם, אמנם נשאר הרבה גשמים למעלה, כמו כן נשאר התשוקה והרצון ליתן כנ"ל.

וְהַנְּשִׂאִים הֵבִיאוּ אֶת אַבְנֵי הָעֹלָם וְאֶת אַבְנֵי הַמַּלְאִים וְגַוְי:

ופרש"י חסר י' כ' שהם אמרו יתנדב הציבור מה שמתנדבין ומה שמחסרין אנו משלימין, וזה יה חסרון ולכן כ' חסר י', ולכאורה יש להקשות הלא הם עשו דבר גדול להבטיח את המשכן שלא יהא חסר כלום, וגם מה העונש שחסר י' כ' וביאור הענין שהקב"ה לא היה צריך נדבת כלל ישראל, אלא כלל ישראל הצריכו לנדב, וזה היה לטובתם, ולכן אין לעשות חשבון שישלימו החסרון כאילו אם עושים טובה גדולה עבור המשכן אלא היו צריכים לדבר תיכף ומי לעשות רצון השי"ת ולעשות טובה לעצמן, וזה החסרון, ולכן כ' חסר י' כי נשיאים הפי' שהם נושאים נשאים בלא י' פי' שנושאים אותן, הארון נושא את נושאיו, ונדבת המשכן נושא את בני ישראל וזה היה התיקון שלהם שירגישו שהם נישאים ולא נושאים.

וְכָל הַנְּשִׂאִים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבָן אֶתְנֶה בְּזִכְמַת טָווּ אֶת הָעֵצִים:

יריעות העצים לא היו נשאים, כי על המשכן היו יריעות המשכן העשוי מתכלת וארגמן תולעת שני ושש, ומלמעלה עורות תחשים, נמצא שבין מלמטה ובין מלמעלה לא ראו יריעות עזים, והנה בדרך כלל אדם העובד עבור הכלל רוצה שיכירו במעלותיו ופעולותיו וכולם יהיו משבחים ומפארים אותו, ואם אין רואים מה שעשה הלא לא ישבחוהו כראוי, אמנם מי שעושה לשם שמים ממש, יודע שהעיקר מה שרואים שמים ומה שנצחי זה קובע ולא מה שמדברים בעוה"ז, ולכן הנשים אשר נשא לבן אותנה בהכמה הבינו שאין נפק"מ אם רואים פעולותיהן או לא, העיקר שנעשה כיסוי עבור המשכן.

טָווּ עֵל הָעֵצִים:

פרש"י שהיתה חכמה יתירה לטוות על העצים שבדרך כלל צריכים להסיר את הצמר מעל הבהמה קודם השתמשותו, ויש להבין למה עשו באופן משונה כזה הלא היו יכולים לגזוז את הצמר ולעשות הסויה כדרכו, ותי' הגה"ק מאסטורלנצה ז"ל שבאמת בנין המשכן היה מצות עשה שהזמן גרמא דהא אין בונין המשכן בשבת, וא"כ לכאורה הנשים פטורים מבנין המשכן כמו שאר מ"ע שהזמן גרמא, ושוב לכאורה לא היו יכולים להשתתף בבנין המשכן ד"ל דבעינן בר חיובא כדי שיהיה הקדושה על הכלים, כמו שאר דיני שמה דבעינן בר חיובא, וכיון שהנשים פטורות מבנין המשכן אינם בני חיובא ואיך השתתפו בעשיית המשכן, וי"ל שהיה להם עצה לזה, שהנשים עבדו ביום השבת לעשות המשכן, וא"ת הלא אסור לעשות המשכן בשבת אבל כלאחר יד אינו אסור מדאורייתא אלא מדרבנן ואין שבות במקדש, ממילא היו טוויין על העצים שהוא כלאחר יד ופטור מדאורייתא אם עושה כן בשבת, ושוב היה אפשרות לעשות

איזה דברים של המשכן בשבת, וממילא נעשית מצות עשה שאין הזמן גרמא, דהא גם בשבת היה שייך בנין המשכן, וממילא הנשים היו חייבין בבנין המשכן, נמצא שהחכמה היתה לא רק המלאכה אלא האופן איך לחייב עצמן בבנין המשכן.

ולחשוב מהשבות לעשות וגו':

כתב השפ"ה אמת שהאדם הוא משכן מעט מקום הראוי להשראת השכינה, והרבה פעמים נתעורר האדם ויש לו מחשבות טובות להאדם לעשות איזה פעולה טובה או ללמוד יותר או להתפלל ביותר כונה וכדומה, אמנם בפועל קשה לא להוציא מחשבתו מכח אל הפועל, לזה ציוה הקב"ה ולחשוב מחשבות לעשות שהמעשה לא יהיה נפרד מן המחשבה והדעת.

ששת ימים תעשה מלאכה:

תעשה לשון יתפעל ואינו לשון הפעיל כמו תעשה [בפתח] י"ל עפ"י ד"ה חמ"ס פסוקי דברי חז"ל ש"משה כתב י"ג ספרי תורה ביום פטירתו, וקשה הלא פטירת משה היתה בשבת, [ולכן אומרים צדקתך בשבת מנחה], ואיך היה יכול לכתוב ספרי תורה בשבת, ותי"ד ע"כ צריכים לומר שלא כתב כדרכו דאי אפשר לכתוב י"ג ספרים ביום א', אלא שכתב על פי נס על ידי השבעת שמות [וכן מנזיל כנתיב הארזי"ל], ולפי זה כתב החת"ס שלכתוב ע"י השבעת שמות אינו אסור בשבת [החת"ס הביא חידושי זו בכמה מקומות בחידושי על הש"ס ובדרשות שלן], ולפי"ז ראיתי בספר להורות נתן שכתב לבאר דהטעם שכתובה ע"י נס אינו אסור בשבת, משום דלא הוי כדרך כתיבת העולם, וכל מלאכה שלא כדרכו אינו מלאכת מחשבת, אבל באמת המשכן היה נבנה ג"כ ע"י שמות כמבואר בחז"ל שבצאלאל היה יודע לצרף אותיות שבהן נבראו שמות וארץ ועי"ז בנה המשכן, ורש"י הביא בכמה מקומות שבנין המשכן היה ע"י כמה נסים, וא"כ היה אפשר לחשוב שמותר לבנות המשכן בשבת, כיון דהוי שלא כדרך, לזה הזהיר התורה ששת ימים תעשה מלאכה מלשון יתפעל ולא מלשון הפעיל, פי' שהיה נעשה מאליו בששת הימים, ואעפ"כ בשבת אסור להמשיך בעבודת המשכן אף שביקרו היה ע"י נס.

וא"ת אם במשכן היה אסור מלאכה ע"י נס יהיה אסור גם לכל העולם דהא למדין שבת ממלאכת המשכן, ע"י שבת דף ע"ג. דהטוה צמר ע"ג העזים הוי כלאחר יד אף שבמשכן עשו כן, משום דשם היה חכמה יתירה, ולמדין רק דברים הרגילים עיי"ש.

טו על העזים וברש"י שזו היתה חכמה יתירה ונמנוס לצני הימים ב' י"ח כתב שמרים הנביאה היתה החכמה שלימדה את הנשים איך לעשות, כספר ערוגות הצקס כ' שיריעות העזים רמז על כח העזות עזין שבאומות ע"י ביצה כ"ד על העזים שם עזין שבהמות ועכ"ז וכפלת את הריעה הששית ענין ככלה צנועה בשבת, וכמזל כללי יקר סו"פ כי תשא שמשיה הסידי את המסו שכיסה פניו מפני הבושה בשעה שהיה צריך ללמוד, ע"י בעל המאור ריש ברכות, כמו כן צריך שיהיה על האדם מידת הבשת והגבורה ביחד ואל יבוש מהמלעיגים, ויש רמז בק"פ כ' מן הכבשים ומן העזים תקחו כבש הוא מידת הבושה ועזים מידת העזות, וזהו ענין שטו על העזים שיהא כח העזות והבושה ביחד.

ועוד י"ל טו על העזים י"ל אע"פ שלא היה מי שראה את התועלת של הסיירה והאומנות יתירה מ"מ חשוב לפני הקב"ה בהקדם מה שחשבתו שהמשכן כנגד השמים ויריעות עזים כנגד שמי השמים דהיינו הנ"ה עולמות שנשאר מהתקנה"ה עולמות שעליהם כ' הן עם לבדד ישכון וכמזל כמעשה רוח צקס הגאללנטי ובעוד ספה"ק, ושם ישראל לבד וי"ל הענין שאינן מצווין ועושה שייך רק בישראל מעשה אבות שלא היו מצווין סימן לבנים שמשתוקקים לעשות רצון הקב"ה, והסירחא שעושים בשעת עשיית המצוה פועל דביקות בהקב"ה שרק ישראל יכולים לעשות כן ולא מלאכים שעושים רק רצון הבורא מחמת מצוין ועושים, ולכן היריעות עזים מכסה השני מכסה משום נברא לא ראהו רק הקב"ה בעצמו, ועליו היה מכסה בחי' השמים כסאי, [וכן עשה משה בבנין המשכן שעשה הפעולה והקב"ה סייע על ידו בנס].

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה:

וכתב רש"י ששני פעמים כתיב משכן שנתמשכן מעונותיהם של ישראל, אמנם י"ל ע' למה כפל עוד פעם אשר פוקד על פי משה הלא יודעים אנו שהכל היה ע"י משה, וי"ל דהנה איתא בחז"ל הק' שאם משה בעצמו היה בונה המשכן במדבר, לא היה נחרב לעולם כי כל מה שמשנה עשה היה לו קיום נצחי, וכן אם היה משה נכנס לארץ ישראל ובונה את בית המקדש לא היה נחרב מעולם, אמנם זילקוט תהילים איתא שטובה עשה הקב"ה לבני ישראל שמשנה לא בנה את בית המקדש שכשהיה בכעס עם בני ישראל שפך חמתו על עצים ואבנים ולא שפך חמתו עליהם, אבל אם משה היה בונה את בית המקדש לא היה יכול לשפוך חמתו על עצים ואבנים והיה מוכרח לשפוך חמתו ח"ו על בני ישראל, וזה ביאור הפסוק אלה פקודי המשכן משכן העדות דהיינו שנתמשכן בעונות ישראל והטעם משום שפוקד "על פי משה" שמשנה עסק בבנין המשכן רק על פי שציוה לאחרים איך

מרגלא בפומייהו לתלמידי הצעש"ט הק' על דברי רש"י שהמשכן נתמשכן מחמת עונותיהם של ישראל, דאף דקיי"ל להלכה שצריכים להחזיר המשכון כשצריך בעל המשכון את החפץ, ואם אין המלוה מחזיר את המשכון להלוה כתיב ביה והיה כי יצעק אלי [דהיינו הלוה] ושמעתי כי חנון אני, א"כ גם אצל בית המקדש שנלקח מבני ישראל כמשכון, אם לא מרגישים שחסר לנו ואין לנו צורך בו אין הקב"ה חייב להחזירו, אבל אם בני ישראל מתאמצין בתפילה ובקשה עבור בית המקדש וביאת המשיח, אזי מבטיח הקב"ה ושמעתי כי חנון אני, שהקב"ה חייב להחזיר את המשכון.

במדבר רבא רבא כתב על הפסוק אלה פקודי, הה"ד "איש אמונות רב ברכות" זה משה שהיה נאמן ה' והיה מביא ברכות על ידו, ויש לבאר מהו השייכות בין פסוק זה לפקודי המשכן, וי"ל דהנה ידוע שאין למנות מומן ללא צורך, כי אין הברכה שולט אלא בדבר הסמוי מן העין כדכתיב יצו ה' אתך את הברכה באסמך, אסמך מלשון דבר הסמוי מן העין, אמנם כל זה כשהקב"ה שולח הברכה ע"י שליח, כמש"כ "יצו ה' אתך, דמשמע לשון ציווי ע"י אחר, אבל כשהקב"ה משפיע בכבודו ובעצמו אזי אין שום קיסרוג יכול לגרום רע לזה, [אין לטעות ח"ו שע"י שליח אין הקב"ה משפיע הענין בעצמו, אלא כמו שמבואר בריש תענית ג' מפתחות ביד הקב"ה של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים, משא"כ דברים אחרים יש בחינה אחרת של השתלשלות, אבל הקב"ה משפילי לראות בשמים ובארץ ומשיגיה על כל נברא ועל כל המעשים, רק ההשפעה בא ע"י השתלשלות כידוע מספה"ק], וכיון שמשנה היה עבד נאמן של הקב"ה קיי"ל יד עבד כיד רבו שזה יותר משליחות, ואם הברכה בא על יד משה הוא כמו שבא ההשפעה מהקב"ה בכבודו ובעצמו, וא"כ הברכה שולט אפילו על דבר שבמנין, וזה מה שהמדרש מקדים לפרשה זו, שלכאורה יקשה למה מנו את כל הכסף והזהב הלא הברכה שולט רק על דבר הסמוי מן העין, לזה תי' שמשנה היה עבד נאמן, וא"כ הוי כבא מיד הקב"ה בעצמו דיד עבד כיד רבו, ושפיר הברכה שולט גם על דבר המנוי.

המפרשים העירו על הא דמצינו שאין חשבון על מה עשו עם הזהב, אבל עם הכסף והנחושת יש חשבון מדוייק מה עשו עמהם, ולמל גלאון רבי מאיר שפירא ז"ל דבאמת מצינו שנתנו הרבה זהב להעגל ולא ביקשו שום חשבון, ולא עוד אלא שנתנו הרבה זהב ויצא רק עגל קטן, ולמה לא טענו שרוצים לידע לאן הלך הזהב, אמנם הענין הוא שבדרך כלל העשירים הנותנים צדקה בעין יפה ורוח נדיבה אין הם מקפידים על המוסדות שיתנו להם חשבון מדוייק מה עושים עם הממון כי הם טובי עין, אבל דוקא הקמצנים הנותנים מעט אמנם אומרים הרבה ורוצים לידע בדיוק כל החשבונות ודורשים וחוקרים אצל מנהלי המוסדות מה עושים עם הכסף ויש להם טענות ועצות וכו', כי הם צרי עין, וזה רמז כאן התורה, דאותן שנתנו זהב הם ויתרו על חשבון המדוייק, אבל כסף נתנו גם הקמצנים [דמחצית השקל כולם נתנו] ונחושת הם הקמצנים, הם רצו לדעת חשבון מדוייק, אמנם בשעה שאותן קמצנים מבזבזין הרבה כסף עבור העגל

המקדש, ושם הניחו כל הכלים שנגמרו בכ"ה כסלו ועד ראש חודש ניסן שהוקם המשכן, שהיו צריכים מקום קדוש להניחם שם [וכטענת בצלאל איך אפשר לעשות הכלים קודם להמשכן]. וכיון שנבנה המשכן הלך השכינה מביתו של משה רבינו להיות במשכן, ונשאר על ביתו של משה רבינו ענן כבוד, וזה ביאור הפסוק ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד הכונה לביתו שהיה מקום קדוש כמו אוהל מועד ששם נועדי גדולי ישראל, אמנם משה מחמת רוב קדושתו היה אפשר להיכנס רק במקום קדוש, וכיון שנסתלקה השכינה מביתו, לא היה יכול להיכנס אל ביתו, כי השכינה הלך אל המשכן, ובזה רואים קדושת משה רבינו ע"ה.

בדרך צחות וליצנותא דע"ז, כשבנו בווינא את הטעמפל הריפורמי כתבו על ראש הדלת באותיות זהב את הפסוק "וכבוד ה' מלא את המשכן", פעם אחת עבר המהר"ל מיות דרך הטעמפל וראה מה שכתבו אמר היה ראוי להם לכתוב חלק הראשון של הפסוק "ולא יכול משה לבוא אל המשכן".

הגר"ז סורוקין ז"ל סיפר שפ"א שאלו אותו א' איך זה הצליח הגאון ר' מאיר שפירא ז"ל לבנות ישיבה כה מפוארת והצליח לאסוף כסף תועפות בשביל מטרה זו, בשעה שבני הישיבה בעצמם אין להם לאכול ומה ללבוש וסובלים חרפת רעב, השיב לו הגר"ז בוא וראה במלאכת המשכן, מה היה יקר יותר בעיני הקב"ה בנין המשכן עצמו או הקרבנות, הלא התכלית דהיינו הקרבנות בודאי יותר חשוב מהבנין שהוא רק אמצעי כדי שנוכל להקריב שם הקרבנות ולעשות העבודה שמה, והראיה שבנין המשכן אינו דוחה שבת והקרת הקרבנות דוחה שבת, ואעפ"כ בבנין המשכן כולם הביאו כל אשר ידבנו לבו, ולבסוף הוצרכו להכריז איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש ורק אז ויכלא העם מהביא והא באמת די והותר, אבל למטרת הקרבנות נתנו רק מחצית השקל, ורק אחר שהטילו זה חובה על כאו"א, ולמה כי ירדה תורה לסוף דעתו של אדם שעל בנינים וחלונות וחדרים לזה האדם נותן, וכל שכן כשיהיה שם לבינה ושמו נכתב ע"ז שכולם יראו חשיבות הנדבן, בודאי יתן צדקה לזה, אבל להכין מזון הנאכל וכלה תיכף ומיד כי הקרבן שהאש אוכלו בכמה רגעים ע"ז קשה ליתן, כי חושב שאינו רואה הקרן, אבל באמת זה טעות כי העיקר אינו הקרן כאן אלא לעולם הבא והזן ומפרנס עניים חשוב מאוד בעיני הקב"ה.

ענין קריאת פרשת החודש איתא בספה"ק כי בחודש ניסן הבדילנו ה' מכל העמים ובחר בנו להיות לו לעם סגולה כי יצאנו מערות הארץ וממ"ט שערי סומאה שיעבוד מצרים הגשמי והרוחני, וידוע שבכל שנה ושנה כשאנו מקיימים מצוות החג אין זה רק ענין היסטורי רק שנתעורר ההארה של יציאת מצרים בכל שנה ושנה בלב כל או"א לפי מדרגתו והשגתו, ולכן תיקנו לנו חז"ל שבת קודם ביאת החודש הזה, להכין עצמינו שגם אנחנו נרגיש ההתחדשות שיהיה בבחינת לב טהור ברא לי אלקים [ע"י פרשת פרה] ורוח נכון "חדש" בקרבי [ע"י קריאת פרשת החודש].

שיעור בהלכות פסח
ובמיוחד בענין ערב פסח שחל בשבת
"הלכה למעשה"
תתקיים בעז"ה ביום שלישי בשעה 9:15 בערב

קרן קמחא דפסחא שע"י בית המדרש דברי חיים
החלוקה ע"י מורינו הרב שליט"א
לכבוד החג - בהצנע לכת - למשפחות נכבדות שיחי'
כל המשתתף בעין יפה ורוח נדיבה יתברך בשפע ברכה והצלחה
אפשר למסור למפעל Chesed Charity Trust
פרטים הבאנק אפשר לקבל ע"י הר"ר יצחק הירש נ"י

הזהב שלהם, אין הם מרגישים בכלל כמה כסף הם נותנים ומה התועלת, שלא נשאר רק עגל קטן, שכל העולם הזה אינו שוה כלום, ובעוה"ר כן הוא דרכו של עולם, ויש למנוע מלהטריח הגבאי צדקה בחינם, ועכ"פ מוטב שלא יתן הפרוטות שנותן מלגרום עגמת נפש בחינם וד"ל.

אמנם כדרך הצדיקים תלמידי הצעש"ט הק' ללמד זכות על בני ישראל מובא בכמה ספה"ק הטעם למה לא ביקשו חשבון על העגל הזהב, כי באמת בני ישראל בעומק הלב לא רצו העגל ולא חשבו שבאמת יצא עגל, וכיון שיצא עגל קטן היו שמחים שלא היה יותר גדול, לכן לא שאלו על חשבונות.

כספר דברי יואל כתב להסביר למה לא עשו חשבון על הזהב, דמבואר במדרש שחשדו בני ישראל את משה שגנב מן הכסף ולכן רצו חשבון, ולכאורה תמוה מאוד על הדור דעה שבמדבר שיחשדו את משה הרועה נאמן שלקח הכסף לעצמו, ובפרט שמשה רבינו היה עושר גדול כמבואר בחז"ל על הפסוק פסל לך הפסולת יהיה שלך שנתעשר משה מפסולת הלוחות, ותי' שאין הכונה ח"ו שגנב בשביל עצמו, אלא שחשדו אותו שהוא רוצה ג"כ להשתתף בעצמו מכספו לנדבת המשכן, לכן השאיר כסף כדי שהוא יוכל להשלים מכספו, ובאמת מגיע לו שגם הוא ישתתף במקצת, ולכן רצו חשבון שממונם הלך לנדבת המשכן, אמנם דווקא מן הכסף והנחישות רצו חשבון, אבל על הזהב לא הצטרפו חשבון, כי נתנית הזהב היה כפרה על העגל הזהב שעשו, ובזה לא חשדו במשה כי לא השתתף בעגל הזהב ולא הצטרף לכפרה על זה, ואדרבה הם ידעו איך משה התפלל לפני הקב"ה על כפרת חטא העגל, ובודאי הסכים על הזהב שיתנו הם לנדבת המשכן, ולא הצטרפו חשבון על זה, ורק על הכסף ונחישות רצו חשבון שממונם הלך להמשכן.

הכיוור נעשה במראות הצובאות, וכתב כספר משניע נפש לרבינו יוחנן לויאל שהטעם כדי שישתכלו בהם הכהנים בבואם אל אהל מועד לראות שלא ימצא רבב או דבר מגונה על בגדיהם לקיים את הפסוק הכון לקראתך ישראל.

כי כל ענין הכיוור הוא הכנה למצוה, ובזה יובן מש"כ כספר אונים לתורה שבכל לילה השקיעו את הכיוור לבארה של מרים ונסע עמם ככה, כי מרים זכתה להכיא את השראת השכינה ע"י החיזוק והעידוד שנתנה לעמרם ויוכבד וע"ז שרתה שכינה בישראל, וכן הכנה למצוה מביא קדושת המצוה כמבואר בשפ"א פרשת בא.

ותכל כל עבודת משכן אוהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה:

והמפלישים לייקו זהסדר היה צריך להיות מקודם ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' ואח"כ ותכל כל עבודת משכן אוהל מועד, ותי' הגש"ק דק"י"ל העוסק במצוה פסור מן המצוה, ובשעה שעסקו במלאכת המשכן היו פטורים מכל המצוות, ואחרי אשר גמרו מלאכתן חזרו להיות חייבין במצוות, ולזה כתב ותכל כל עבודת המשכן, ואחרי כן ויעשו בני ישראל שאר המצוות.

ובאופן אחר כתב זכרם האזי דכיון דתכלית המשכן היה לכפר על חטא העגל היה אפשר לחשוב אחרי שנגמר בנין המשכן נתכפר להם וא"צ לדקדק עוד במצוות ה', לכן אמר הפסוק שגם לאחרי אשר נגמר המשכן הוסיפו בתורה ומצוות ה' לעשות ככל אשר צוה ה', כמו כן לא יחשוב אדם אחרי יוכ"פ שכבר נגמר הכפרה, אדרבה זה התחלה לשאר ימות השנה להיות מוסיף והולך, ולכן הימים הנוראים וימי התשובה הם בתחילת השנה ולא לבסוף, כי הם ימי כפרה והתחלה, וצריכים להיות מעלין בקודש.

בסוף הפרשה כתיב ויכס הענן את "אוהל מועד" וכבוד ה' מלא את "המשכן" ולא יכול משה לבוא אל "אוהל מועד" כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את "המשכן", יש לדייק למה שינה הפסוק שמתחילה כתב אוהל מועד ואח"כ שינה למשכן, וכתב המחם סופר זשס רבו הגאון רבי נתן אלעזר ז"ל שעד בנין המשכן היה ביתו של משה רבינו מקום השראת השכינה כמו מקום

לע"נ

הרה"ח ר' פינחס בן הרה"ח ר' בנימין ביינוש חזנונים זצ"ל

אשר הלך לעולמו לאחר שהזדנך ביסורים קשים וקבלם באהבה בשב"ק פר' שמיני לסדר 'בקרובי אקדש' - נו ניסן תשע"ז

